

**DAGS FÖR
ETT FEMINISTISKT
SYSTEMSKIFTE
I VÄLFÄRDEN**

★ UNG VÄNSTER

Dags för ett feministiskt systemskifte i välfärden

Det drar en feministisk våg över Sverige. Den feministiska rörelsen är starkare än på mycket länge och tvingar det politiska etablissermanget att förhålla sig till feministiska krav på förändring. För ett feministiskt ungdomsförbund som Ung Vänster är det en glädjande utveckling, men för att den feministiska vågen ska göra långsiktigt avtryck krävs det reella feministiska förändringar som förbättrar kvinnors livsvillkor och som ökar kvinnors makt.

Eftersom könsmaktsordningen skär genom hela samhället krävs det mer än enskilda reformer för att bekämpa den. Det feministiska perspektivet måste genomsyra hela den förda politiken. Under valrörelsen ställer Ung Vänster därför krav på en feministisk offensiv. På alla samhällets viktiga områden måste kvinnors villkor förbättras och kvinnors makt öka för att könsmaktsordningen ska kunna monteras ned.

Efter åtta år med borgerlig regering är det tydligt att en sådan utveckling inte kommer att ske med högern vid makten. Ung Vänster vill att Sverige ska ha en ny regering efter höstens val, men vi kommer samtidigt aldrig att slå oss till tro förrän ett regeringsskifte också innebär en ny politik. En ny regering måste föra en konsekvent feministisk politik på alla områden. Den gemensamma välfärden fyller en nyckelfunktion i kampen för jämställdhet, därför ställer Ung Vänster idag krav på ett feministiskt systemskifte i välfärden.

Bakgrund

När välfärden byggdes ut i Sverige innebar det att arbetsuppgifter som kvinnor tidigare hade utfört obetalt i hemmet blev en angelägenhet för det offentliga. Arbetsmarknaden öppnades upp för kvinnor och kvinnors ekonomiska beroendeställning till män minskade. När den generella välfärden monteras ned sker motsatt rörelse. Sådant som det offentliga tidigare har utfört blir återigen arbetsuppgifter som kvinnor förväntas utföra obetalt i hemmet. En rapport från Stockholms universitet (Szebehely, Ulmanen och Sand, "Att ge omsorg mitt i livet: hur påverkar det arbete och försörjning?") visar att 140 000 personer under de senaste fem åren har gått ned i arbetstid, sagt upp sig eller gått i förtida pension för att ge omsorg åt en anhörig. De flesta av dem är kvinnor. Att värna och rusta upp den generella välfärden är en avgörande uppgift i den feministiska kampen.

Samtidigt ser vi idag också hur de som arbetar i välfärden, de flesta är kvinnor, bär upp välfärden med låga löner, otrygga jobb, delade turer och en slitsam arbetsmiljö. I till exempel kommunal äldreomsorg har 28 procent en tidsbegränsad anställning och 34 procent jobbar deltid. (Kommunal, "Så mycket bättre?") I svallvågorna efter nittiotalskrisen försvann runt 100 000 jobb från kommuner och landsting. (Katalys, "Jag tar värktabletter men det hjälper inte") Detta har långsiktigt ökat arbetsbördan och stressen. Det är ohållbart att välfärden bygger på att kvinnor sliter ut sig på sina arbetsplatser. Det är därför av stor betydelse att genomföra politiska förändringar som ökar resurserna till välfärden och förändringar av arbetsrätten som leder till bättre arbetsvillkor.

Från höger försöker man skylla de dåliga villkoren i offentlig sektor på att verksamheten är just offentlig. Fackförbundet Kommunal har nyligen visat i en rapport ("Så mycket bättre?") att arbetsvillkoren i privatiserad äldreomsorg inte är bättre än i den kommunalt utförda. I privat vinstdrivande äldreomsorg är det vanligare med tidsbegränsade anställningar, fler har deltid istället för heltid, för vårdbiträden och undersköterskor är lönerna lägre och de som arbetar är i regel något mindre nöjda med sin situation. De otrygga arbetsvillkoren beror inte på att stora delar av välfärden är offentlig, utan hänger samman med att kvinnors arbete värderas lägre än mäns.

Den borgerliga regeringen har drivit en politik som undergräver den generella välfärden. Högerregeringen har underlåtit att göra upp med möjligheten för privata företag att göra vinster i välfärden och istället genomfört förändringar som öppnar upp för ytterligare privatiseringar, som till exempel avskaffandet av stopplagen för att sälja ut akutsjukhus 2006. Under regeringens första sju år vid makten lade de 27 gånger så mycket resurser på skattesänkningar som på välfärdssatsningar. (Vänsterpartiet, "En ekonomisk politik för bättre välfärd") Skattesänkningarna har skett till priset av att nödvändiga välfärdssatsningar inte har blivit genomförda. Det är också tydligt hur skattesänkningarna har ökat inkomstskillnaderna (netto) mellan män och kvinnor. Mellan 2006 och 2013 ökade dem med över 40 procent, och uppgår nu till 63 000 kronor om året. (Riksdagens utredningstjänst) En viktig finansieringskälla för de stora skattesänkningarna, nästan 140 miljarder sett till båda mandatperioderna, har varit urholkningen av arbetslöshetsförsäkrin-

gen och sjukförsäkringen, något som har slagit extra hårt mot kvinnor. Högern har i regeringsställning fört en politik som undergräver välfärden och som gynnar rika män på kvinnors bekostnad.

Omgående efter regeringsskiftet 2006 drog högerregeringen tillbaka ett lagförslag om rätt till heltid från den tidigare regeringen. Detta samtidigt som deltidsarbete fortsätter att vara ett stort problem för kvinnor på arbetsmarknaden. Den borgerliga regeringen införde 2007 anställningsformen Allmän visstidsanställning, som möjliggör för arbetsgivare att anställa på tidsbegränsad anställning utan att särskilda skäl föreligger. Regeringen har också sett till att det är möjligt att stapla olika former av tidsbegränsade anställningar hos samma arbetsgivare på varandra under lång tid. Otrygga tidsbegränsade anställningar är som vanligast bland unga kvinnor som jobbar i LO-yrken, och den offentliga sektorn är på det här området inte ett föredöme.

Detta utgör bakgrunden till att Ung Vänster kräver att en ny regering genomför ett feministiskt systemskifte i välfärden. Vi måste ta oss bort från en situation där det är välfärdsarbetare som med otrygghet, låga löner och sin hälsa betalar priset för välfärden. Den offentliga sektorn ska vara ett föredöme vad gäller arbetsvillkor och möjlighet till inflytande för de anställda. Välfärden fyller en feministisk nyckelfunktion, därför är det dags att rusta upp den och överordna välfärden framför skattesänkningar åt de rika och privata företags vinstintressen.

Ung Vänster kräver: Inför en lag om rätt till heltid

Ung Vänster vill att en ny regering inför en lag om rätt till heltid. Av alla som jobbar deltid är 70 procent kvinnor och många av dem finns i välfärdsyrken. Detta medför att inkomstskillnaderna mellan män och kvinnor också ökar. Att ha rätt till heltid skulle öka kvinnors makt över det egna livet. Vi vill se förändringar i lagen om anställningsskydd som gör heltid till norm och deltid till en möjlighet. En sådan lagändring måste kombineras med satsningar på bättre arbetsmiljö, inte minst för kvinnor i offentlig sektor, så att fler också orkar arbeta heltid. Förändringar som gör heltidsarbete till norm får inte innebära att delade turer blir vanligare.

Ung Vänster kräver: Fasta jobb ska vara normen

Otrygga anställningar är vanliga bland unga tjejer som jobbar i LO-yrken. Enligt LO ("Anställningsformer 2011") var det 11 procent av Kommunals medlemmar som då hade en tidsbegränsad anställning, bland de manligt dominerade förbunden är siffran lägre. Att ha en tidsbegränsad anställning skapar otrygghet. Det gör att man inte kan planera sitt liv, kanske inte vet om lönen räcker till räkningarna och hamnar i en stark beroendeställning till chefen. Ung Vänster vill återställa tillsvidareanställningen som norm på hela arbetsmarknaden. Därför vill vi avskaffa anställningsformen Allmän visstidsanställning. Ingen ska kunna ha olika tidsbegränsade anställningar hos samma arbetsgivare längre än två år innan man automatiskt får en tillsvidareanställning. I en tid där kvinnor bär upp välfärden med otrygga villkor är kampen för trygga jobb en av de viktigaste feministiska frågorna.

Ung Vänster kräver: Mer pengar till välfärden

Välfärden har under lång tid varit satt på svältkur. Det är en utveckling som har accelererat under den borgerliga regeringens tid vid makten. När regeringen presenterade sin senaste vårbudget kommenterade Konjunkturinstitutet att det krävs nästan 90 miljarder ytterligare för att bibehålla den offentliga sektorns personaltäthet. Därutöver finns det efter den borgerliga regeringens konsekventa prioritering av skattesänkningar framför välfärdssatsningar stora behov att stärka välfärden ytterligare. Idag är det välfärdsarbetare som tvingas springa snabbare och lyfta tyngre för att täcka upp för resursbristen. De flesta av dem är kvinnor. När man inte kan lita på välfärden är det kvinnor som tvingas gå ned i arbetstid för att täcka upp. Ung Vänster hymlar inte med att det krävs höjda skatter för att rusta upp och förstärka välfärden. Det är dags för en regering som sätter folkets rätt till välfärd framför skattesänkningar.

Ung Vänster kräver: Stopp för den privata vinstjakten i välfärden

För att få en välfärd som går att lita på måste människors behov och inte privata företags vinstintressen stå i centrum. Högern försöker ibland måla upp de privata vinsterna i välfärden som något feministiskt, men döljer då det faktum att det är män som styr i riskkapitalbolagen och kvinnor som arbetar i de privatiserade välfärdsföretagen. Företagens vinster uppkommer inte av sig själv. För välfärdsbolagen är personalkostnaderna ofta den stora utgiften och det är därför där man måste spara för att generera avkastning.

Det är ingen slump att lärartätheten är lägre i vinstdrivande privata skolor än vad den är i kommunala, utan det är av samma anledning som lönerna är lägre i privat äldreomsorg och anställningsvillkoren är bättre i kommunal. Kvinnor som jobbar i välfärden ska inte betala dubbelt för välfärdskapitalisternas vinster. Vinstintresset hör inte hemma i välfärden och varje feminist som står på välfärdsarbetarnas sida borde verka för att hindra vinstslöseriet. Ung Vänster vill att en ny regering sätter stopp för vinstintresset i välfärden.

UNG VÄNSTER

**Kungsgatan 84
112 27 Stockholm
Tel 08-6543100
info@ungvanster.se
www.ungvanster.se**